

1999

1000 ÅR PÅ KYRKBERGET

STRENGNÄS.

Domkyrkan.

*kan bad ful!
tillnäs tas af G. J. Wilson m. Søn.*

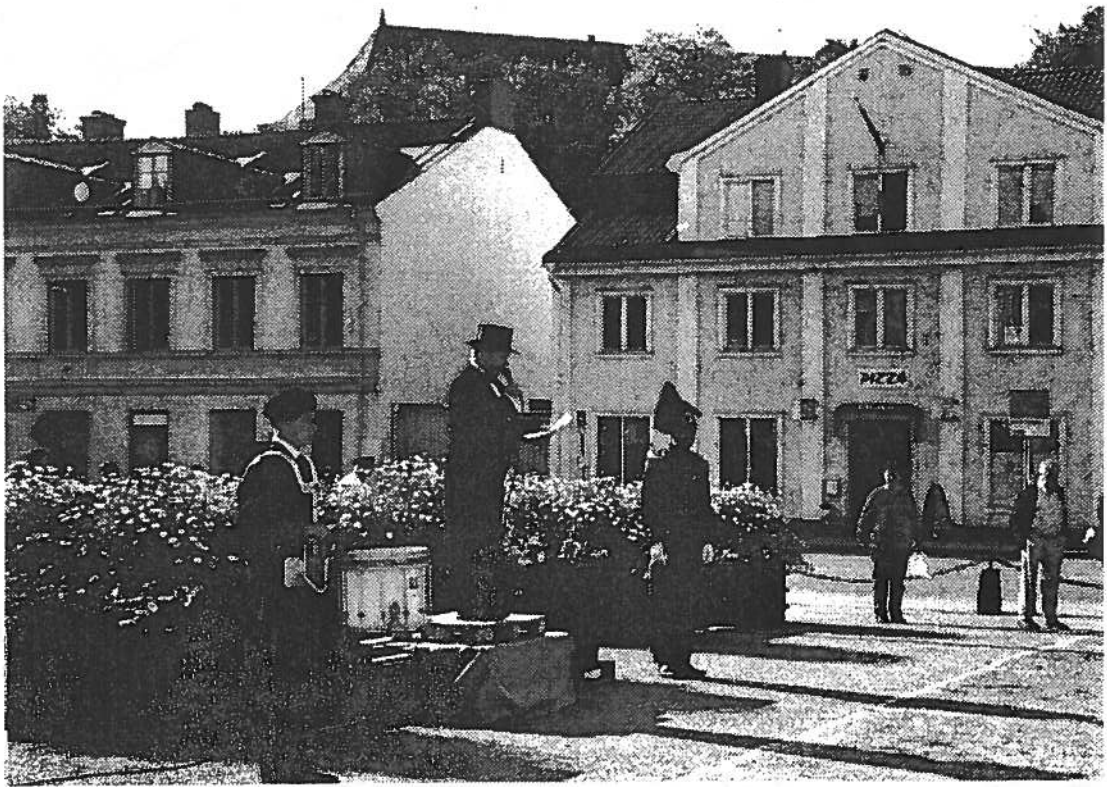
CARL HÖRSTLI BOKH.

1901

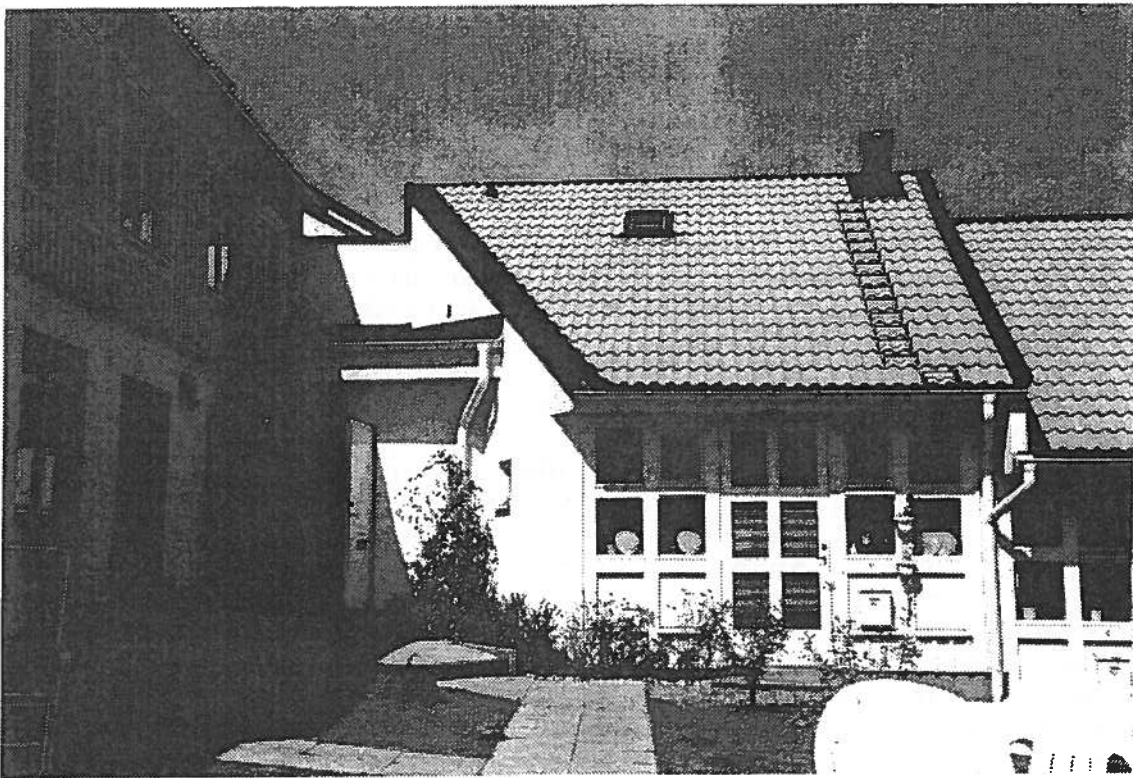

FEST - SÖDERMANLANDS REGEMENTE FLYTTAR HIT - 1921

STORA
TORGET

KULTURHUSENS DAG INVIGS 12-13/9 1998

1989

HISTORIA

I kulturkvarteren kring domkyrkan i Strängnäs, mellan kyrkan och Stora Torget, med centralt läge i den gamla staden, finns sedan 1989 bostadsrättsföreningen Kyrkberget 11. Kvarteret har en lång historia. Resterna av en kyrka, föregångare till den nuvarande domkyrkan, som började byggas på 1200-talet, finns här och söder därom en tidig kyrkogård. Vid utgrävningar 1985 och provgrävningar dessförinnan påträffades 12 orörda skelett och dessutom benrester.

Vid stadsbranden 1871 förstördes stora delar av bebyggelsen kring Stora Torget och Storgatan (dåvarande Långgatan). På den plats där Djäknehallen uppfördes 1904 började eldsvådan, varför vårt kvarter blev hårt drabbat. Redan år 1900 hade nya byggnader uppförts kring ett, enligt ny stadsplan, förstorat torg: bl.a. 1873 såväl ett nytt rådhus (arkitekt J. F. Åbom) på torgets norra sida och ett nytt affärshus på hörnfastigheten Kyrkberget 11 mittemot.

Handlaren Henning Törnberg (f.1832) lät bygga en av de förnämsta matvaruaffärerna i staden med ståndsmässig privatvåning ovanpå. 1901 övertas rörelsen Frithjof Lundmark (f.1876), rådman. Båda var på sin tid stadsfullmäktigeledamöter och hade andra hedersuppdrag.

Från 1943, sedan Frithjof Lundmark slutat sin affärsrörelse, drevs här café, cykel- och radioaffär resp. cykel- och sportaffär. Siste affärsinnehavare stängde 1970.

Fastigheten förslummades, speciellt uthusen och f.d. stallängan, som på sin tid använts för kunders hästskjutsar. Ödetomten (nr 12) var förbuskad och ovårdad. Dåvarande ägare Lennart Lundmark sökte byggnadslov för rivning och nybyggnad under 30 år - förgäves. 1983 ger han upp sina planer samt säljer fastigheterna. Då fanns faktiskt ett villkorat rivningslov!!!

BYGGSKEDE

Vid årsskiftet 1983/1984 satte man igång på den nyetablerade arbetsplatsen. Första inflyttningen i hörnhuset kunde ske redan i juni 1984, d.v.s. i f.d. Lundmarks lägenhet och keramikverkstaden. Byggnadsarbeten pågick kontinuerligt t.o.m. 1986. Utbudet var hyreslägenheter samt lokaler i bottenplan. Det var aviserat om en P-avgift utöver hyran på ett par hundra kronor i månaden per bil redan då, enligt bestämmelserna om parkeringsköp som normalt gäller för stadskärnor.

Inte bara torgmiljön utan också det faktum att fastigheterna egentligen varit en enda kyrkogård sedan 1100-talet betydde att tillstånd från Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet krävdes, utöver byggnadslov. Utgrävning och antikvariska undersökningar måste göras!

Länsstyrelsen gav tillstånd till schaktning för nybebyggelsen vid syd- och västgränserna. Arkeologen Gustav Rudbeck var ansvarig för undersökningarna, som resulterade i att man "kunde lägga locket på historien", då uthusbyggnaden i fastighetens mittdel läggs på en betongplatta. På så sätt bevaras kulturlagren för framtiden. Kyrkomurarna bevaras intakta. Själva stenkällaren, som på 1400-talet hyste Vårfrugillet, har försiktigt återställts som en krypta att nyttjas av de boende. Den förmodade gamla kyrkogården lämnas kvar som friyta. De största utgrävningskostnaderna som man kalkylerat med kunde därmed sparas in. Sådana belastar normalt ett projekt och kan i värsta fall stjälpa detsamma helt.

Det gamla affärs-/ bostadshuset rustades upp varsamt. Man bytte ledningar, men behöll självdragsventilation i bostäderna. Inredning av vindsplanet gav ett tillskott av två nya lägenheter under taket - med nya dagsljusintag /fönster. Den f.d. Lundmarkska lägenheten en trappa upp längs Kyrkogatan kunde delas i två genom att en liten entrébyggnad uppfördes på den södra gaveln. Lägenheten mot Stora Torget en trappa upp hade delats i två mindre redan år 1934.

Nya huset i södra hörnet fick två etagelägenheter samt en kontorslägenhet och pannrum i suterrängplanet.

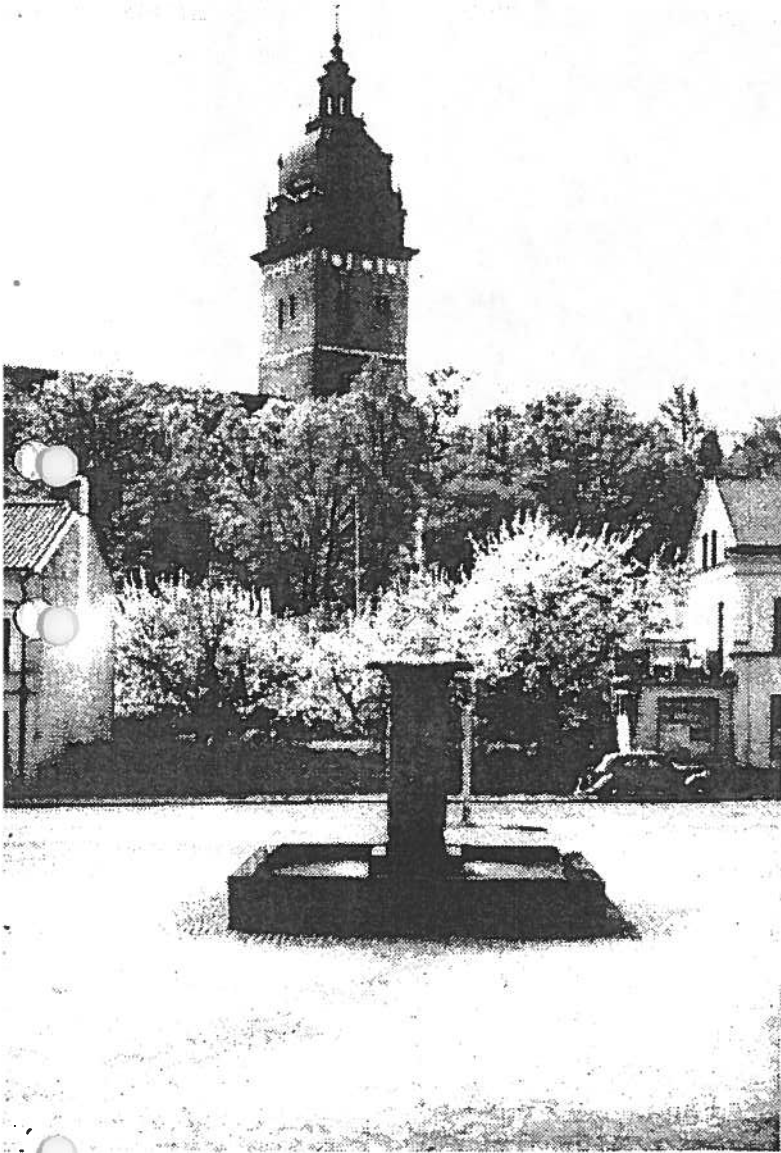
Mot kyrkogården uppfördes en radhuslänga utan källare och består av fem lägenheter. I vinkel med denna länga byggdes fyra konstnärslägenheter med ateljé, pentry och sovloft.

En helt ny byggnad i 2 1/2 våning med hiss inpassades i luckan mellan det f.d. Lundmarkska huset och Ekstedt & Franckes järnhandel. Kvarterets torgfasad fullbordades på ett lyckosamt sätt. Huset innehåller tre etagelägenheter, två smålägenheter i bottenplanet samt en affärslokal. Inalles rymmer hela projektet 23 bostadslägenheter. Inflyttningen avslutades hösten 1986.

ÖVERLÄTELSE

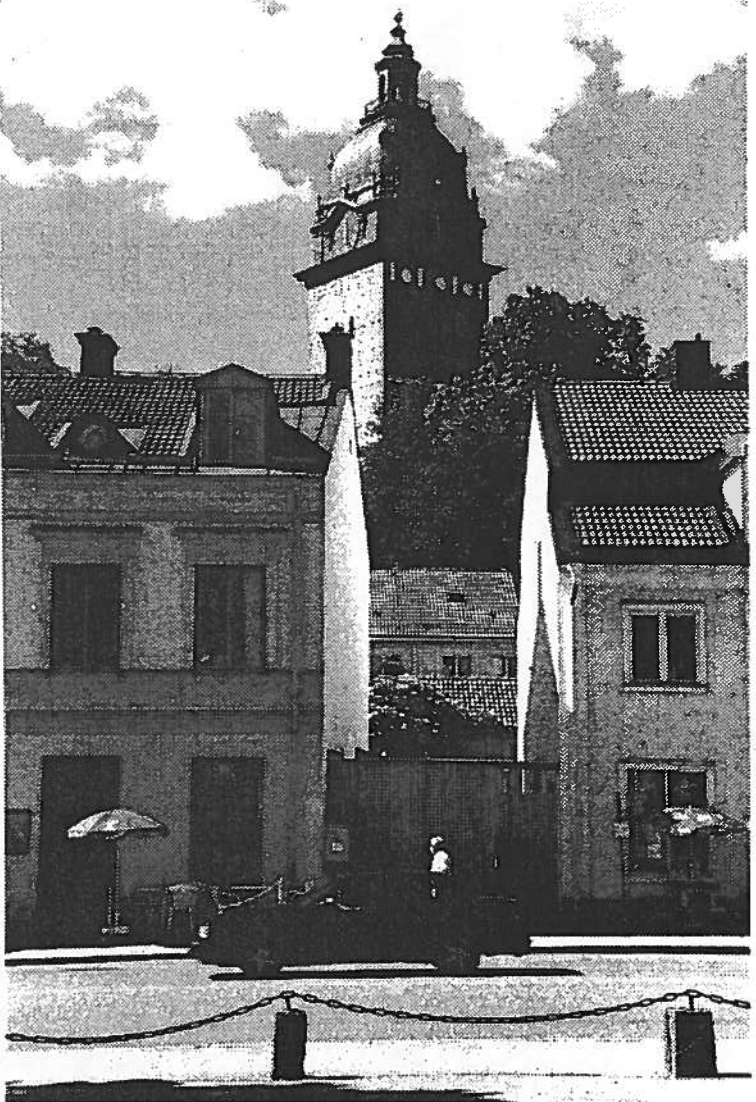
När projektet var i hamn överlämnade Ingemar Rexed en skulptur placerad på ett fundament omedelbart utanför fastighetens södra hörn. Den var utformad av konstnären Anthony Caro. Tyvärr väckte skulpturen blandade känslor och togs bort av donator senare. Idag tjänar sockeln ändamålet "sittbänk för trötta vandrare"! Men donationen i sig bör ses som en lycklig och stolt gest från Ingemar Rexeds sida efter avslutad möda och ett tack för konstruktivt samarbete med myndigheter.

Nu var Stora Torget "helt" igen, 115 år efter stadsbranden 1871. Ett friskt vågat nytänkande hade lett till en vackert genomförd stadsförnyelse i vårt Strängnäs.

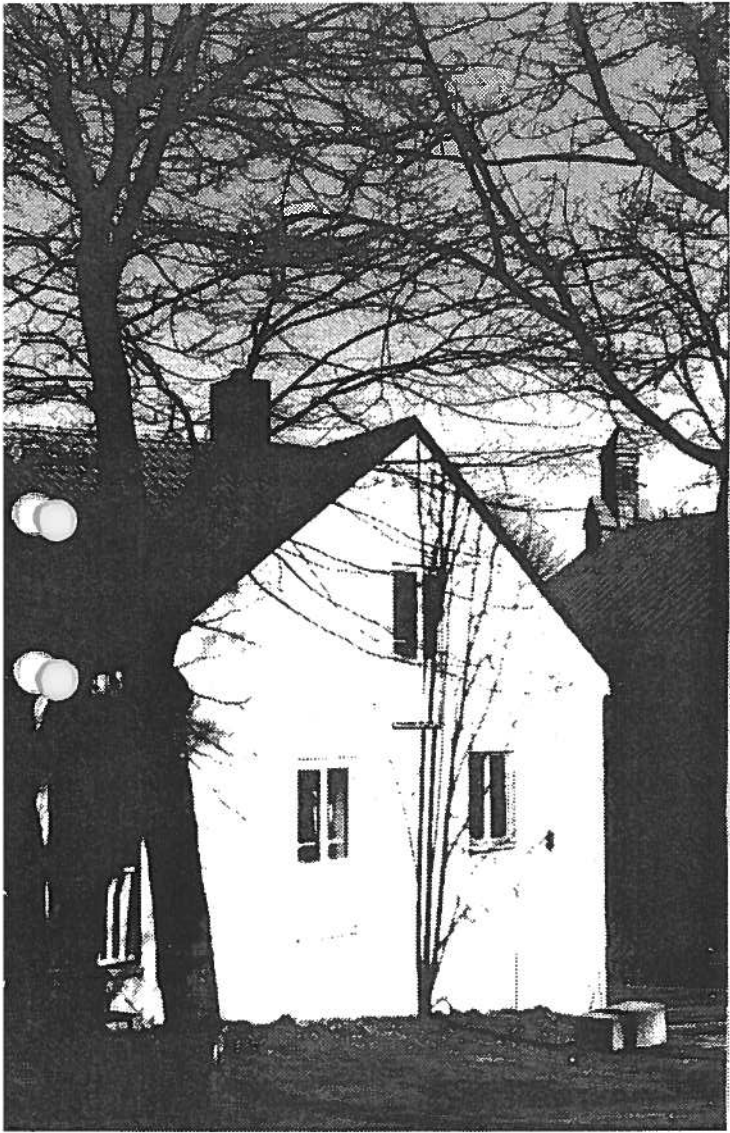

1932

DÅ - BLOMMANDE
FRUKTTRÄD
NU - ETT MILJÖANPASSAT
BOSTADS- / AFFÄRSHUS

1998

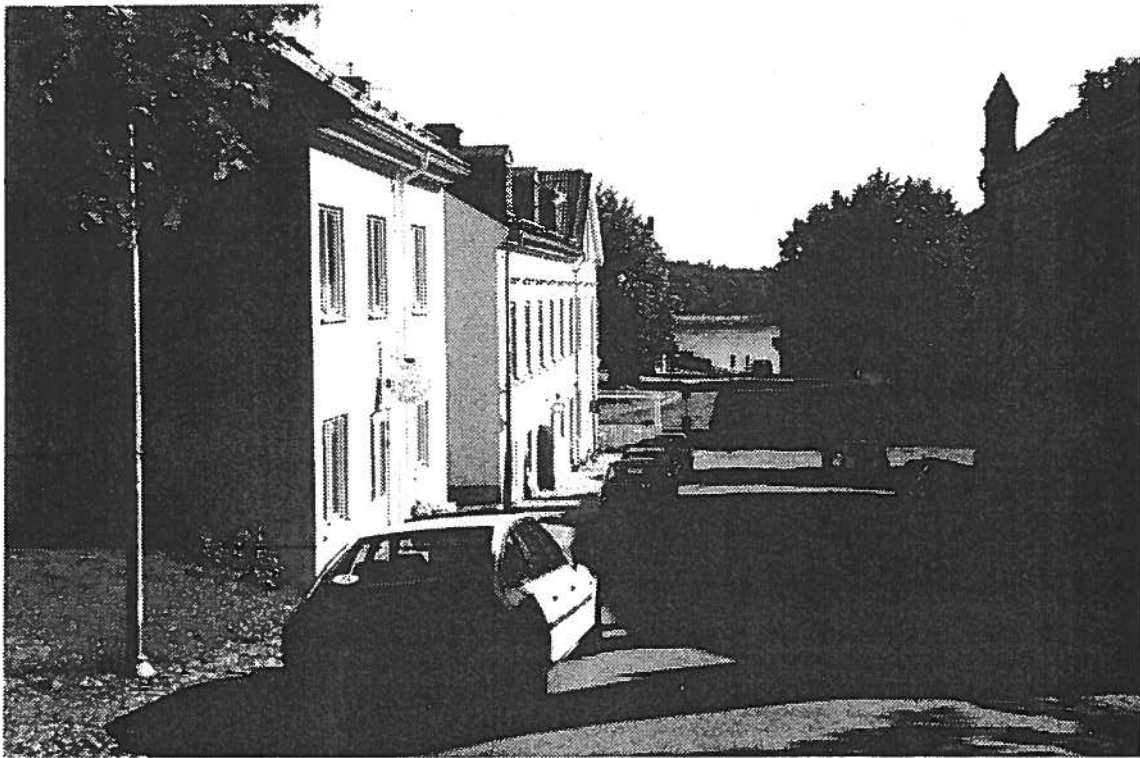
KÖRNHuset

1997

1997

KYRKOGATAN UPPÅT
- OCH NERÅT

1989